

Goede doelen zuinig met informatie

- € Nederlanders geven massaal geld aan goede doelen, maar wordt het ook goed besteed?
- € Een duo-interview met twee critici.

De directeur van de Nederlandse Hartstichting die een vertrekpremie krijgt van zeven ton. Het voormalige Foster Parents Plan dat de helft van elke euro die het binnenkreeg, besteedde aan het instandhouden van de eigen organisatie. Af en toe ontstaat er commotie over een goed doel dat slecht gediend wordt. Toch blijven Nederlandse donateurs massaal geven. Hoeveel precies weet niemand, maar zeker is dat het jaarlijks om miljarden euro's gaat.

Wij spraken met twee ingewijden uit de goededoelenwereld die zich hierover verwonderen: Esther Jacobs en Bart Hartman. Jacobs verwierf landelijke bekendheid met Coins for Care, een stichting waaraan mensen na de introductie van de euro hun kleingeld in guldens konden doneren voor het goede doel. Ook richtte ze een soort consumentenbond op voor donateurs, de inmiddels opgeheven Donateursvereniging. Bart Hartman is medeoprichter van NOTS Foundation, die zich inzet voor microkredieten en duurzame energie in ontwikkelingslanden. Onlangs lanceerde hij het Keurmerk Goede Doelen.

'Mensen vertrouwen erop dat de overheid een oogje in het zeil houdt, maar die doet dat

niet', zegt Esther Jacobs. 'Mensen moeten bewuster geven', vult Bart Hartman aan. 'Ze moeten meer kijken naar de prestaties van de organisaties.'

Jacobs en Hartman leerden elkaar kennen in 2003, tijdens een bijeenkomst van de Donateursvereniging over transparantie. Hartman: 'Daar vertelde iemand dat maar 5% van de jaarverslagen van grote, bekende goede doelen iets meldt over prestaties. We zeiden tegen elkaar: dat moet anders.' Jacobs: 'We hebben dus allerlei initiatieven opgestart om organisaties transpa-

'Keurmerken helpen een beetje' Bart Hartman

ranter te maken en het publiek te informeren.' Maar de branche is ondoorzichtig gebleven. Goededoelenorganisaties hebben geen wettelijke plicht een jaarverslag te publiceren. De informatie die zij verstrekken is op vrijwillige basis en geeft vaak niet of nauwelijks inzicht in hun prestaties. De financiële informatie die de goededoelenorganisaties aan de Belastingdienst

opgeven, kan niet worden opgevraagd door donateurs of andere geïnteresseerden.

GEEN GARANTIE

Er zijn goede doelen die bij de Belastingdienst geregistreerd staan als Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI). Ze hoeven dan geen schenk- en erfbelasting te betalen en donateurs kunnen hun giften aftrekken voor de belasting. De ANBI-status biedt echter geen enkele garantie dat hun giften goed worden besteed. Jacobs: 'Je kunt, ook als je de ANBI-status hebt, een goed doel beginnen, geld inzamelen en met de opbrengst naar de Bahama's verdwijnen.'

Er zijn goededoelenorganisaties die een keurmerk hebben van het Centraal Bureau Fondsenwerving (CBF). Maar dat zijn er maar weinig: 274 van de naar schatting 30.000 tot 40.000 goededoelenorganisaties. Het CBF werpt tegen dat haar keurmerkhouders een 'aanzienlijk deel' van de giften binnenhalen. Volgens Jacobs is dit grootspraak. 'Niemand weet hoeveel er in Nederland aan het goede doel wordt geschonken. Want de Belastingdienst maakt niet bekend hoeveel de ANBI's ontvangen.'

De keurmerkhouders van het CBF zijn wel verplicht een jaarverslag te publiceren. Ook hou-

den ze zich aan het criterium dat niet meer dan 25% van hun inkomsten naar fondsenwerving mag gaan. Dit moet donateurs toch enige zekerheid bieden? 'Keurmerken bieden schijnzekerheid', reageert Jacobs. 'Bij het CBF weet je niet of je geld goed besteed wordt. Je weet alleen dat er niet meer dan 25% aan fondsenwerving wordt uitgegeven. Maar wat gebeurt er met de rest? Als er waterputten moeten worden gegraven ergens in Afrika, hoeveel kosten maakt de organisatie dan voor het graven kan beginnen? Als je een keurmerk hebt, moet je eerlijk zeggen: dit geeft alleen aan dat we een klein beetje naar ze hebben gekeken, maar een heel groot deel niet kunnen bekijken. En op veruit de meeste goede doelen hebben we helemaal geen zicht.'

Hartman, die in mei dit jaar het Keurmerk Goede Doelen lanceerde, beaamt: 'Keurmerken helpen een beetje. Ze zijn niet zaligmakend.' Wel denkt hij met zijn eigen keurmerk, KGD, donateurs een beter inzicht te bieden in de prestaties van de goede doelen. 'Goededoelenorganisaties die ons keurmerk willen krijgen, moeten aan acht criteria voldoen, waarvan er vier de prestaties inzichtelijk maken. Een subcriterium is dat de organisaties informatie moeten geven over alle personen, instellingen en bedrijven

die meer dan 10% krijgen van de inkomsten van het goede doel. Iemand mag dus meer verdienen dan 10%, maar dat moet wel gemeld worden.'

Hartman vindt het soms te verdedigen als er veel geld gaat naar bepaalde personen. 'De Hartstichting had nooit haar directeur moeten laten vallen toen commotie ontstond over de twee ton die hij verdiende. Ze hadden moeten zeggen: hij verdeelt jaarlijks €20 tot €30 miljoen voor onderzoek. Als cardioloog kan hij dat beter dan een net-afgestudeerde medicijnenstudent. De twee ton die we hem betalen, verdient zich terug door de resultaten die hij boekt bij de bestrijding van hart- en vaatziekten.'

Jacobs vindt ook dat je de kosten die organisaties maken, moet zien in relatie tot de prestaties die ze leveren. Maar het voorbeeld van de directeur van de Hartstichting vindt ze slecht gekozen. 'Hoe kun je ooit vrijwilligers motiveren als je bepaalde personen in de organisatie commerciële bedragen betaalt? Er wordt ook altijd gedacht dat je geld moet uitgeven om geld in te zamelen. Mijn ervaring met Coins for Care is dat dit vaak niet nodig is. Als je geen budget hebt, net als wij destijds, ga je creatiever denken. Organisaties die miljoenen te besteden hebben, geven het ook makkelijker uit.'

MEER TRANSPARANTIE

Het is de vraag of consumenten gebaat zijn bij weer een nieuw keurmerk voor goede doelen. Het

'Keurmerken bieden schijnzekerheid' Esther Jacobs

maakt de boel er in elk geval niet overzichtelijker op. Ook blijkt maar weer dat het keurmerk van Hartman, net als dat van het Centraal Bureau Fondsenwerving, geen zekerheid biedt dat giften besteed worden zoals consumenten het graag willen. Keurmerken leveren alleen een bescheiden bijdrage aan het transparanter maken van de wereld van de goede doelen. Volgens beide gesprekspartners verandert er pas echt iets als de Belastingdienst de belastinggegevens van de ANBI's openbaar maakt, zoals in de Verenigde Staten gebeurt. Donateurs, journalisten en andere geïnteresseerden kunnen dan bijvoorbeeld zien wie de belangrijkste leveranciers zijn van een goededoelenorganisatie. 'Dat is heel handig', zegt Jacobs. 'Want stel dat veel geld gaat naar een bepaald reclamebureau. Dan kun je kijken of de

directeur niet toevallig een band heeft met dat bureau.'

Goededoelenorganisaties zouden in ieder geval verplicht moeten worden zich te registreren. Ze zouden elkaar dan makkelijker kunnen benaderen en ook donateurs zouden er wel bij varen. 'Veruit de meeste goededoelen zijn onvindbaar op internet', aldus Jacobs. 'Het is onmogelijk contact met ze op te nemen. Dat hoeft niet te betekenen dat ze te kwader trouw zijn. Ze hebben vaak het geld of de mankracht niet een website op te zetten. Of ze zien het belang er niet van in.'

Hartman en Jacobs verwachten niet dat brancheverenigingen als het Instituut voor Sponsoring en Fondsenwerving (ISF) en keurmerkorganisaties, zich zullen inspannen voor een verplichte registratie of het openbaar maken van de belastinggegevens. De ruim 700 organisaties die aangesloten zijn bij een branchevereniging en de ruim 300 keurmerkhouders zouden daar geen belang bij hebben. 'Ze zijn nu goed zichtbaar omdat ze met zo weinig zijn', zegt Hartman. 'Hun keurmerk of lidmaatschap van de branchevereniging is een marketinginstrument geworden.' Jacobs vult aan: 'Als er subsidies te verdelen zijn of als de overheid werkt aan regelgeving, staan zij vooraan in de rij. Als de boel wordt opengegooid en er staan opeens ruim 30.000 goede doelen geregistreerd, zijn zij niet meer zo belangrijk.'

De revolutie zal moeten komen van de donateurs, vindt Jacobs. Er verandert niks zolang zij blind blijven geven en erop vertrouwen dat de overheid waakt over hun giften. Ze moeten zich bewust worden van het ontbrekende toezicht en de overheid hierop aanspreken. Jacobs heeft een petitie opgesteld die onder meer pleit voor een registratieplicht voor goededoelenorganisaties. Ze wil de petitie aanbieden aan de Tweede Kamer. 'Het is de laatste poging die ik onderneem om de branche transparant te maken', zegt ze. 'Ik heb er zeven jaar onbetaald alles aan gedaan om partijen bij elkaar te brengen en informatie uitwisselbaar te maken. Ik vind het wel genoeg geweest.' □

Voor de petitie van Esther Jacobs, zie:
<http://petities.nl/petitie/goede-doelen-registratie-en-verantwoording>